

ускладнюється через відсутність упродовж тривалого часу єдиних вимог до підготовки юристів. Зокрема, через неоднаковість підходів різних юридичних наукових шкіл до визначення змісту підготовки юридичних кадрів затулювалося розроблення стандарту вищої освіти з права за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра, а за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста – магістра.

Тож існує необхідність докорінного вдосконалення якості підготовки фахівців-юристів на основі практичної спрямованості кваліфікаційних вимог з урахуванням кон'юнктури ринку праці та світового досвіду.

Прийняття стандартів у галузі вищої юридичної освіти (їх затвердження) допоможе узгодити питання інтеграції міжнародних, особливо європейських, стандартів для юристів, що в подальшому сприятиме зменшенню кількості стихійно створених навчальних закладів, підготовка фахівців у яких залишається під питанням.

Актуальним для юридичної освіти є розвинення вузько-спеціальних напрямків, адже фахівець, який докорінно, у всіх тонкощах знає предмет своєї професійної діяльності, є високо оплачуваним і визнаним, навіть на міжнародному рівні.

*А. К. Соколова, канд. юрид. наук,
доцент кафедри екологічного права*

ОСНОВНІ ФОРМИ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ: ВИЗНАЧЕННЯ І ЗМІСТ

Провідними формами навчання за Болонською системою вважаються лекції, практичні, семінарські й лабораторні заняття, консультації, колоквиуми, диспути, контрольні й курсові роботи студентів та ін. Основними формами викладання еколого-правових дисциплін у Національному університеті

“Юридична академія України імені Ярослава Мудрого” поряд з лекціями, практичними заняттями, колоквіумами, консультаціями є також індивідуальні навчально-дослідні завдання, самостійна робота студентів.

Найважливіша роль у навчальному процесі завжди належала саме лекції, яка розглядається як форма проведення навчальних занять, призначена для засвоєння теоретичного матеріалу. По суті, вона є логічно завершеним, науково обґрунтованим і систематизованим викладенням відповідного науково-методичного питання, за необхідності ілюстрованим наочними засобами.

Лекція повинна формувати у студентів основи знань, визначати напрямок і зміст як інших занять, так і інших видів навчальної роботи. Як правило, вона є елементом курсу лекцій, що охоплює основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни. Тематика курсу лекцій окреслюється робочою навчальною програмою.

Можливе читання окремих лекцій з проблем, що стосуються даної навчальної дисципліни, але не охоплені навчальною програмою. Вони читаються провідними вченими або спеціалістами для студентів і викладачів вищих навчальних закладів в окремо відведений час.

Умови успішної організації проведення даного заняття – проблемної лекції: 1) відповідна підготовка викладача, що вимагає (а) глибокого знання свого предмета, (б) нових наукових концепцій, підходів, (в) високого рівня освіченості, (г) уміння контактувати зі студентами, а також (д) володіння методикою такого навчання; 2) належна підготовленість студентів: (а) позитивні мотиви навчання, (б) ступінь володіння прийомами розумової діяльності, (в) знання фактичного програмного матеріалу; 3) науково-методична забезпеченість процесу навчання. Значення таких лекцій полягає в тому, що вони, як вважається, допомагають підвищенню у слухачів певного інтересу до навчання, розвивають діалектичне мислення, роблять знання усвідомленими, формують активну, мислячу особистість і відпові-

дають сучасним вимогам психології й педагогіки.

До важливих форм навчального процесу належать і практичні заняття, при проведенні яких викладач організовує аналіз та обґрунтування студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни, формує в них уміння й навички практичного застосування останніх шляхом індивідуального виконання сформульованих завдань. Практичні заняття проводяться в аудиторіях, оснащених необхідними технічними й навчними засобами навчання.

Список тем практичних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Їх проведення ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними знаннями, наборі завдань різної складності для виконання їх на заняттях. Практичне заняття включає: (а) проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, (б) постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за їх участю, (в) виконання завдань з їх обговоренням, (г) вирішення контрольних завдань, їх перевірку й оцінювання.

Отримані студентом за окремі практичні заняття оцінки враховуються при встановленні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Ще одним видом навчальних занять можна назвати консультацію, мета якої полягає в отриманні студентами відповідей на певні теоретичні чи практичні питання. Консультавання може проводитися для академічної групи, потоку студентів або ж індивідуально, що залежить від того, яких питань воно стосується.

Вагомою формою організації навчального процесу у вищій школі слід назвати курсові роботи, мета яких – самостійне вивчення студентом певної частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення і практичне застосування своїх знань з навчального курсу. Це завершена теоретична (або практична) праця в межах навчальної програми курсу, що виконується на основі знань, умінь і навичок, одержаних у процесі

лекційних, практичних занять, що охоплює декілька тем або узагальнену тематику навчального курсу.

Структура курсової роботи зазвичай така: (1) вступ, де зазначаються її тема, мета й завдання, основні положення; (2) теоретичне обґрунтування, що охоплює виклад базових теоретичних положень, законів, принципів, алгоритмів тощо, на підставі яких виконується завдання; (3) методи, якими оперує автор при виконанні практичної роботи; (4) основні результати праці та її обговорення, для чого подаються статистичні або якісні результати роботи, систематизована реферативна інформація, її аналіз тощо; (5) висновки; (6) список використаної літератури.

Звіт про виконання роботи подається викладачеві, який читає лекційний курс з даної дисципліни, у вигляді скріпленого реферату (зошита) з титульною сторінкою і внутрішнім текстовим наповненням. Захист курсової роботи провадиться шляхом усного звіту студента викладачеві, який приймає екзамен. Індивідуалізація такої роботи виключає її дублювання іншими студентами і сприяє відповідальності за самостійну працю.

У зв'язку з європейською орієнтацією України і входженням її до європейського освітянського поля акценти робляться на якості освіти, універсальності підготовки випускника, що в кінцевому підсумку пов'язано з вдалими поєднаннями основних форм і видів навчальних занять.

Т. В. Стещенко, канд. юрид. наук,
*доцент кафедри державного будівництва
і місцевого врядування*

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Вища освіта та наука значною мірою сприяють відтворенню інтелектуальних і продуктивних сил суспільства, розвитку духовної культури кожного народу, є запорукою майбутніх